

SỞ KHOA HỌC VÀ CÔNG NGHỆ ĐỒNG NAI

BAN TUYÊN GIÁO TỈNH ỦY ĐỒNG NAI

CUỘC THI TÌM HIỂU GIÁ TRỊ
LỊCH SỬ - VĂN HOÁ
ĐỒNG NAI

MỘT SỐ THÔNG TIN VỀ NGƯỜI DỰ THI

Họ và tên: Hoàng Lê Ngọc Hiệp

Lớp: 10 chuyên văn

Trường: THPT Chuyên Lương Thế Vinh

Địa chỉ: 59/112/23D Khu Phố II, Phường Quang Vinh, Đường Phan Đình Phùng,
Thành phố Biên Hoà, tỉnh Đồng Nai

Số điện thoại: 01654562093 (Hoặc 01677016382)

Đề Bài: Trong số các di tích lịch sử - văn hoá cấp tỉnh ở Đồng Nai mà bạn đã đến tham quan, hãy trình bày cảm nghĩ về giá trị lịch sử - văn hoá của di tích mà bạn tâm đắc nhất; nêu ý kiến góp ý kiến nghị về việc giữ gìn, phát huy giá trị của di tích ấy trong quá trình xây dựng, phát triển tỉnh Đồng Nai văn minh, giàu đẹp.

Bài làm:

“Lời ca còn mãi cho bạn cho tôi. Tình yêu còn mãi trong trái tim này. Từng nụ hoa còn đẹp mãi có nhau trong đời...”

Vẫn giai điệu đó, vẫn là tiếng vi vu của gió trời dưới ánh nắng ban mai của mùa khổi trên con đường thân quen đến nơi học nghề. Bao cảm xúc lại ùa về khi dạo bước trên từng mảnh kí ức. Và bất ngờ thay khi chen ngang những cảm xúc ấy là bao nhiêu suy nghĩ, rung động trước một di tích cổ kính nhưng đẹp đẽ mà một năm trước đây tôi đã vô tình bỏ quên: THÀNH CỔ BIÊN HOÀ!

LỜI NÓI ĐẦU

Việt Nam là một đất nước anh hùng. Trải qua bao nhiêu biến cố của lịch sử, chịu bao đau thương mất mát từ những cuộc chiến tranh phi nghĩa, nhân dân Việt Nam, đất nước Việt Nam đã vượt qua và vững bước trên con đường dân chủ hoá, hiện đại hoá. Tuy nhiên, dấu tích của thời đại, những truyền thống văn hoá tốt đẹp, những giá trị tinh thần cao quý vẫn còn tồn tại cho đến ngày nay. Đó là hình ảnh, là linh hồn của các di sản văn hoá nói chung, loại hình di tích lịch sử - văn hoá cộng đồng nói riêng, và cụ thể là Thành Cổ Biên Hoà.

Hưởng ứng cuộc thi “Tìm hiểu giá trị lịch sử - văn hoá Đồng Nai” do Sở khoa học và công nghệ Đồng Nai, Ban tuyên giáo tỉnh uỷ Đồng Nai tổ chức, tôi cũng như nhiều người khác cảm thấy may mắn, hạnh phúc. Đây như một cơ hội để lớp trẻ chúng tôi tìm hiểu, khám phá cụ thể, rõ ràng về những giá trị quý báu, những điều mới mẻ về vùng đất trù phú - Đồng Nai. Đồng thời, có thể bộc lộ những cảm xúc, suy nghĩ và góp phần xây dựng, giữ gìn, bảo tồn truyền thống văn hoá tốt đẹp, “những đứa con của lịch sử”. Xin chân thành cảm ơn Ban tổ chức!

Khái quát về vùng đất Đồng Nai:

Đồng Nai là một tỉnh vùng miền Đông Nam Bộ nước Việt Nam. Tỉnh được xem là một cửa ngõ đi vào vùng kinh tế Đông Nam Bộ - vùng kinh tế phát triển và năng động nhất cả nước. Đồng thời, Đồng Nai là một trong ba góc nhọn của tam giác phát triển Thành phố Hồ Chí Minh - Bình Dương - Đồng Nai . Hình tượng về tỉnh Đồng Nai cũng được đi vào ca dao Việt Nam:

“Nhà bè nước chảy chia hai

Ai về Gia Định, Đồng Nai thì về.....”

~Ca dao Việt Nam~

Phía Đông giáp tỉnh Bình Thuận, phía Nam giáp tỉnh Bà Rịa - Vũng Tàu và Thành phố Hồ Chí Minh, phía Bắc giáp tỉnh Lâm Đồng và Bình Dương. Đồng Nai có vị trí hết sức quan trọng, là cửa ngõ phía đông Thành phố Hồ Chí Minh và là một trung tâm kinh tế lớn của cả phía Nam, nối Nam Trung Bộ, Nam Tây Nguyên với toàn bộ vùng Đông Nam Bộ. Tính đến năm 2011, dân số toàn tỉnh Đồng Nai đạt gần 2.665.100 người, mật độ dân số đạt 451 người/km².

Tỉnh Đồng Nai có 11 đơn vị hành chính cấp huyện, gồm 1 thành phố, 1 thị xã và 9 huyện. Trong đó có 6 thị trấn, 29 phường và 136 xã.

Hiện nay trên địa bàn tỉnh Đồng Nai có 47 di tích được xếp hạng. Trong đó có 1 di tích cấp quốc gia đặc biệt, 26 di tích cấp quốc gia và 20 di tích cấp tỉnh. Đây quả là một “ngân hàng” phong phú. Phải chăng đó cũng là chỗ đứng của Đồng Nai trong lòng mỗi người dân Việt Nam khi nhắc về văn hoá? Chắc hẳn phải yêu, nhận thức và trân trọng lắm thì người dân của vùng đất này mới có thể trải qua bao biến động của thời cuộc vẫn có thể giữ vững, bảo tồn và phát triển những giá trị ấy. Và thật may mắn khi tôi được biết đến, đã từng tham quan, tìm hiểu một trong số đó!

Trên đây là Bia Lưu Niệm(Vĩnh Cửu), một trong những nơi ghi nhận và tưởng nhớ công lao anh dũng của thế hệ đi trước.

Tìm hiểu giá trị văn hoá – lịch sử Đồng Nai

Sáng 8-1, chính quyền và nhân dân Thạnh Phú sẽ chính thức đón nhận quyết định của UBND tỉnh công nhận đình Phú Trạch (ấp 2, xã Thạnh Phú, huyện Vĩnh Cửu) là di tích lịch sử cấp tỉnh.

Sáng 27-7-2011, tại đình Long Chiến (ấp 2, xã Bình Lợi, huyện Vĩnh Cửu) đã diễn ra lễ công bố quyết định và trao bằng xếp hạng di tích lịch sử cấp tỉnh

Chùa Cô Hồn hay là chùa Bửu Hưng Tự (241 đường Phan Đình Phùng, phường Quang Vinh, thành phố Biên Hòa) đã được UBND tỉnh Đồng Nai xếp hạng di tích cách mạng theo Quyết định số 62/QĐ.UBT ngày 16/2/1979.

Và một số di tích khác như: Nhà hội Bình Trước, Quảng trường Sông Phố (phường Thanh Bình), Nhà Xanh (phường Thống Nhất), Đài chiến sĩ, Lăng mộ Trịnh Hoài Đức (phường Trung Dũng), Danh thắng Bửu Long (phường Bửu Long), Chùa Đại Giác, Đền thờ – mộ Nguyễn Hữu Cảnh, Chùa Ông/Thất phủ cổ miếu (xã Hiệp Hòa), Đình Tân Lân (phường Hòa Bình), Chùa Long Thiên, đền thờ Nguyễn Tri Phương (phường Bửu Hòa), Nhà lao Tân Hiệp (phường Tân Tiến), Mộ và đền thờ Đoàn văn Cự và 16 nghĩa binh (phường Long Bình và phường Tam Hiệp), Đình An Hòa (xã An

Tìm hiểu giá trị văn hoá – lịch sử Đồng Nai Hòa).Tuy nhiên, có lẽ nơi để lại trong tôi nhiều suy nghĩ và gây xúc cảm mạnh mẽ nhất lại là Thành Cổ Biên Hoà

(Cổng trước và bia Thành cổ Biên Hoà)

II Thành cổ Biên Hoà

Thành hiện đang tọa lạc tại số 129, Phan Chu Trinh, Phường Quang Vinh, Thành Phố Biên Hoà, Tỉnh Đồng Nai, nằm cách sông Đồng Nai khoảng 500 mét về hướng Tây Nam. Có thể coi đây là một địa thế khá hiểm yếu và ít được chú ý vì thành nằm khiêm tốn, khuất sau cổng của Ban quản lí di tích và danh thắng Đồng Nai. Đây là ngôi thành cổ duy nhất ở Đồng Nai còn sót lại trên đất Nam Bộ. Trải qua một quá trình khá lâu, những di tích khác đã bị thời gian tàn phá, tuy nhiên “ngôi nhà” này vẫn đứng đó, tồn tại bên cạnh chúng ta. Thật là may mắn vì sự hiện hữu này! Chính vì lẽ đó mà khi soi vào hình bóng này, cả một giai đoạn lịch sử từ khi hình thành cho đến bây giờ được tái hiện một cách rõ nét nhất. Ngày 21-08-2008, UBND tỉnh đã ban hành quyết định công nhận di tích thành Biên Hoà là di tích lịch sử cấp tỉnh. Tất nhiên, đây là một quyết định sáng suốt của tỉnh uỷ!

1.Tên gọi:

Thành Biên Hoà được biết đến với nhiều tên gọi như: Thành Cựu, thành Kèn, thành Xăng đá, thành Biên Hoà. Thành Cựu là tên do người dân Biên Hoà gọi từ khi vua Minh Mạng cho xây thành mới. Tên gọi Thành Cựu chỉ xuất hiện trong mốc lịch sử từ năm 1834 đến năm 1838. Theo tiến trình lịch sử, cụ thể là thời kì Pháp xâm lược, thành được đổi tên thành thành Kèn, thành Xăng đá. Vì đây là nơi chiếm đóng của quân Pháp nên có tên là “Xăng đá”, phiên âm từ tiếng Pháp Soldat – nghĩa là “Thành lính”. Còn tên là “thành Kèn” do buổi sang lính thường sử dụng kèn báo thức, âm thanh vang cả một vùng. Vâng, ngay cả cái tên đã đậm chất lịch sử! Điều này càng khiến chúng ta cảm thấy tò mò và muốn biết nhiều hơn về nó đúng không?

2.Lịch sử hình thành và kiến trúc:

Theo một số sách sử ghi chép, thành do dân Lạp Man xây đắp bằng đất. Thời nhà Nguyễn, thành được xây dựng lại, có mở rộng hơn. Theo tác giả Lương Văn Lựu viết trong Biên Hoà sử lược, thì “ Thành được xây dựng vào năm Gia Long thứ 15 (tức 1816) tại địa hạt thôn Bàn Lân (thôn Tân Lân) huyện Phước chánh, tỉnh Biên Hoà do dân Lạp Man xây đắp bằng đất. Chu vi thành dài 338 trượng, cao 8 thước 5 tấc, dày 1 trượng. Hào xung quanh rộng 4 trượng, sâu

Tìm hiểu giá trị văn hoá – lịch sử Đồng Nai
6 trước. Thành có 4 cửa và 1 kỳ đài (phía chánh điện). Mỗi cửa ngõ có bắc một cầu đá ngang qua hào để làm lối lưu thông ra vào”. Thành được xây theo hình cánh cung, đến năm Minh Mạng thứ 18 (tức 1837), thành được xây lại bằng đá ong.

Khi Pháp chiếm đóng các tỉnh Nam Bộ, thành Biên Hoà trở thành nơi phòng ngự, phản công địch của quan quân nhà Nguyễn. Tháng 12-1861, thành rơi vào tay thực dân Pháp. Trong thời gian chiếm đóng, quân đội Pháp tiến hành xây dựng lại, thu gọn chu vi thành còn một phần tám so với trước. Hào phía đông được lấp đất lại xây cất phố xá và một số doanh trại, biệt thự, nhà thương....trong nội thành cho sĩ quan cao cấp và quân đội Pháp ở.

Kiến trúc tồn tại như tường thành và một số cấu kiện kiến trúc khác là của di tích cổ thành xây dựng cách đây 170 năm. Tuy phạm vi đã bị thu hẹp nhưng đó đều là những dấu tích có giá trị trong diễn tiến lịch sử của vùng đất Biên Hoà – Đồng Nai. Có thể nói một cách khái quát về kiến trúc đó như sau:

(Thành cổ nhìn từ xa – gần)

Thành có 3 tầng: 1 tầng trệt, 1 tầng lầu và 1 tầng thượng. Có sàn gạch, mái ngói, vòm cuốn, hệ thống cửa thông gió, sàn gạch được chia nhỏ bằng các thanh thép hình to dày, sau đó ghép gạch lại với nhau bằng chất kết dính là vữa và vôi. Khá là cổ kính và cũ kĩ nhưng vẫn mang vẻ uy nghiêm, tráng lệ thừa nào. Rộng, mát mẻ và có nhiều lối đi. Cầu thang làm bằng gỗ tuy đã mục nát, khó có

thể tham quan lâu 2 nhưng nhìn từ xa có thể thấy đây là một nơi khoáng đạt và thi vị. Xung quanh là cây cối um tùm. Bạn có cảm tưởng gì khi hình dung ra một ngôi nhà độc đáo như vậy? Kiến trúc cổ kính này không chỉ khiến cho tôi tưởng rằng mình đang ở một ngôi đình Ấng – ko nào đó mà còn hình dung được cả những giá trị lịch sử - văn hoá to lớn nữa. Đây có phải là nét đặc biệt của khu di tích này? Bên ngoài đó thật sự lôi cuốn, hấp dẫn, khiến tôi tò mò và muốn khám phá nhiều thứ lắm! Như đang sống một cuộc sống mới, thời xa xưa. Nhưng những giá trị ấy là gì, hãy cùng nhau tìm hiểu nhé!

3. Giá trị lịch sử - văn hoá:

Vì đã tồn tại được một khoảng thời gian khá lâu, gần 200 năm, nên những giá trị hiện thực cũng chất chứa nhiều. Sau đây là một số giá trị cụ thể và tiêu biểu nhất đã gây nên những ấn tượng khó phai mờ trong tôi cũng như trong trái tim tất cả con dân Biên Hoà:

Giá trị đầu tiên phải kể đến đó là: mang dấu ấn của lịch sử, phản ánh những bước tiến vàng son thừa cha ông “mang gương đi mở cõi” và tới ngày nay. Đó, hẳn là một quá trình gian lao và vất vả. Nhắc đến thành cổ Biên Hoà người dân lại nhớ đến nhiều sự kiện lịch sử tiêu biểu trong cuộc khai phá đất Đàng Trong thời chúa Nguyễn, cũng như giai đoạn chống Pháp và Mỹ sau này. Cổ thành Biên Hoà là một công trình phòng thủ quân sự của triều Nguyễn ở vùng đất Biên Hoà. Ngoài chức năng của một trung tâm các hoạt động nhiều mặt của xã hội đương thời, cổ thành Biên Hoà đóng góp rất quan trọng trong việc bố phòng, trấn an vùng đất Biên Hoà – Đồng Nai. Thành Biên Hoà là điểm chỉ huy của các cuộc trấn áp đối với sự nổi dậy phá hoại của các tộc người niềm núi không tuân phục triều Nguyễn.

Những chứng tích cổ kính còn sót lại

Trong diễn trình lịch sử kế tiếp, thành Biên Hoà có vị trí quan trọng của triều Nguyễn trong việc trấn áp các cuộc nổi dậy mà tiêu biểu là cuộc khởi binh của Lê Văn Khôi ở Phiên An. Cuộc khởi binh này diễn ra vào năm 1833 và bị dập tắt hoàn toàn vào năm 1835. Trong giai đoạn này, thành Biên Hoà nhiều lần đổi chủ. Lúc thì quân của Lê Văn Khôi chiếm lấy, sau đó quân của triều Nguyễn chiếm lại. Chính từ sau sự kiện này, 3 năm sau, vua Minh Mạng thấy việc xây thành Biên Hoà là “công trình trọng đại”, chuẩn bị cho xây thành Biên Hoà và sai phái trách nhiệm cho nhiều vị tướng quân. Tầm quan trọng của thành Biên Hoà không chỉ bó hẹp trong tỉnh Biên Hoà mà còn của chung khu vực Đông Nam Bộ. Điều này thể hiện sự phân công của vua Minh Mạng đối với các vị quan ở Bình Thuận, Gia Định cùng được điều trông coi.

Trong cuộc kháng chiến chống Pháp, bởi xu thế chủ hoà của một số danh tướng đương thời nên đại quân được tăng cường đến, sung quân tại chỗ của Biên Hoà đã không ngăn được bước tiến của quân thù. Cả thành Biên Hoà rơi vào tay giặc và bắt đầu cho thời đoạn lịch sử đau thương dưới sự thống trị ngoại xâm từ Tây phương. Trong sự kiện này, thành Biên Hoà luôn luôn được đánh giá có một vị trí chiến lược quan trọng. Có nhiều nguyên nhân dẫn đến thất bại của giai đoạn lịch sử này, nhưng phải cần nhắc rằng, một địa thế quan trọng trong thời điểm lịch sử này là thành đã không được sử dụng đúng với tầm của chính nó.

Thứ hai, thông qua những sự kiện lịch sử, Thành Biên Hoà còn là một chứng tích cho tình yêu nước mãnh liệt, tinh thần kháng chiến quyết liệt của

nhân dân Đồng Nai. Trong những giai đoạn lịch sử về sau, thành Biên Hoà gắn với những sự kiện lịch sử đáng chú ý như trận đánh của nhóm hội kín Lâm Trung Trại ngày 14 tháng 2 năm 1916. Đại cuộc bắt thành, một số nghĩa quân của nhóm bị quân Pháp dùng nhiều phương cách bắt và tử hình. Tinh thần yêu nước và quyết khởi xem nhẹ cái chết vì đại nghĩa dân tộc của những người lãnh đạo Lâm Trung Trại được người dân Biên Hoà ghi nhớ, tạc lòng. Khi thực dân Pháp tái chiếm Biên Hoà, lực lượng vũ trang yêu nước Biên Hoà phối hợp với một số đơn vị khác ở miền Đông Nam Bộ tấn công vào thị xã biên hoà đầu năm 1946. Trận đánh lịch sử này có ý nghĩa vô cùng quan trọng trong buổi đầu kháng chiến chống Pháp của nhân dân Biên Hoà nói riêng và Nam bộ nói chung. Tinh thần trận đánh cổ vũ mạnh mẽ cho phong trào tham gia kháng chiến, bất hợp tác của giặc với nhiều tầng lớp nhân dân. Trận đánh này gắn bó mật thiết với thành Biên Hoà.

Ngoài các sự kiện tiêu biểu trên, chúng ta có thể lược nêu những sự kiện khác liên quan đến thành Biên Hoà trong các thời kỳ lịch sử về sau. Những sự kiện đó gắn liền với thể chế chính trị đương thời hoặc liên quan đến quá trình đấu tranh kháng chiến của phong trào yêu nước, phong trào đấu tranh cách mạng. Bởi lẽ, trong thời kỳ từ 1945-1954 hay 1954-1975, chính quyền đương thời đã sử dụng và xây dựng thêm một số công trình trong phạm vi cổ thành Biên Hoà phục vụ các hoạt động, chủ yếu về an ninh, quân sự: quân trại, nhà thương, nơi giam giữ, tra khảo, sở an ninh quân đội... Và sau ngày giải phóng, chính quyền cách mạng địa phương tiếp quản và cũng đã tạo nên những đổi thay trong phạm vi của thành cổ để giành làm hậu cần công an hoạt động.

Từ trong thành cổ nhìn ra ngoài - từ dĩ vãng nhìn ra hiện tại

Thứ ba, thành cổ Biên Hoà là nơi in dấu của truyền thống Óc Eo. Các nhà khoa học sau bước đầu nghiên cứu khảo cổ học nơi đây đã khám phá được ba khối nguồn liệu liên quan trực tiếp đến đời sống cư dân cổ chính “trên mảnh đất này”, dàn trải trong khung niên biểu khá lớn từ thời kỳ truyền thống văn hoá Óc eo ở Biên Hoà và Đông Nam Bộ hiện hữu thịnh đạt nhất cho đến các thời kỳ hậu Óc eo, trung và cận đại. Khối di vật thứ nhất là dấu vết cư trú thời Cổ sử thuộc truyền thống văn hoá Óc Eo – hậu Óc eo với những mảnh ngói móc mang hình Phật, các mảnh hoả lò “kiểu cà ràng” và các sưu tập gốm mịn trắng cùng các loại hình gốm dân dụng tiêu biểu của thời đại này. Khối di tồn vật thể thứ hai là các sưu tập mảnh thuộc đồ sang các loại, chủ yếu là đồ gia dụng từ nhiều nguồn lò Việt vùng Biên Hoà và ở cả miền Nam Trung bộ, cả đồ gốm Gò Sàng và gốm Champa, Khmer...Khối di tồn vật thể cuối cùng là ghi nhận liên quan trực tiếp đến các đường móng nhà bằng đá ong, các sàn bê tông và căn hầm dưới lô cốt của thành Biên Hoà xuất lộ trong các hố đào ở nội thành hiện tại.

Thứ tư, việc xây dựng thành cổ Biên Hoà là sự đóng góp to lớn của các thế hệ tiền nhân, sự đoàn kết, đồng lòng của nhân dân cũng như sự tài trí của nhà lãnh đạo một Đảng. Trong buổi đầu khởi xây dựng thành bằng đất (năm

1924/ 1000 người) và xây bằng đá ong (năm 1838/ 4000 người) có tổng cộng 5000 lượt người dân tại Biên Hoà tham gia xây dựng. Đó là thành quả lao động của người dân Biên Hoà – Đồng Nai xưa. Vật liệu là những loại đá ong tảng lớn cho thấy chúng được khai thác, vận chuyển khá kỳ công mà người dân Biên Hoà đã thực hiện. Quả là một công lao to lớn và đã đổ rất nhiều công sức!

Cuối cùng, giá trị không thể thiếu đó là thẩm mỹ. Dù bây giờ không còn khang trang, đẹp đẽ, mới mẻ như trước mà thay vào đó là vẻ cũ kĩ, rêu phong, hơi hoang sơ nhưng vẫn toát lên vẻ oai nghiêm, cổ kính. Đến đây tham quan, không chỉ tôi mà hầu như tất cả mọi người như đang bước vào một thế giới khác, bình yên, xa xưa, tươi đẹp. Thật sự khiến ta có cảm giác rất thoải mái, dễ chịu. Và vô hình chung, ta tiến gần hơn tới quá khứ, như hiểu ra và chiêm nghiệm được bao điều khi nhớ về thế hệ đi trước! Lòng không khỏi xốn xang, trái tim không khỏi rung động.

Có phải hình ảnh của một khu “biệt thự” quá thi vị cùng với những giá trị lịch sử - văn hoá quý báu đã khiến tôi phải hình thành những suy nghĩ miên man, những xúc cảm mãnh liệt nhất chẳng? Nhìn vào đó tôi cảm thấy tự hào về quá trình chiến đấu đầy gian khổ, vất vả của thế hệ cha ông. Họ đã phải đổ biết bao xương máu, nước mắt, chịu bao cực khổ để đấu tranh, chiến đấu vì độc lập, tự do dân tộc. Càng nghĩ như vậy, tôi càng cảm thấy biết ơn, kính trọng họ. Nhờ có họ mà cuộc sống của tôi cũng như tất cả người dân Biên Hoà nói riêng, Đồng Nai nói chung mới được ấm no, yên bình, hạnh phúc như ngày nay. Nhờ có họ mà thành phố Biên hoà mới thịnh đạt, trù phú và nhộn nhịp như bây giờ. Công lao to lớn ấy, những sự hi sinh quên mình ấy, phải chăng là lí do mà thành Biên Hoà tồn tại đến ngày nay? Có thể coi hình bóng của thế hệ cha ông ta chính là hình bóng của thành cổ. Nó đứng đó uy nghiêm, bệ vệ như cụ già lặng lẽ, âm thầm quan tâm, chăm sóc, trông ngóng sự lớn lên, trưởng thành của đàn con, đàn cháu – Thành phố Biên Hoà hay chính là người dân Biên Hoà. Dù có viết bao nhiêu đi nữa, dùng những ngôn từ đẹp đẽ nhất trên đời, tôi cũng không thể diễn tả hết dòng cảm xúc đang dâng trào trong tim, chỉ xin gửi ngàn lời cảm ơn đến thế hệ đi trước. Và có lẽ rằng, dù cho hiện tại và tương lai có đổi thay, có ngày càng thịnh đạt hay suy vong thì người dân vùng đất Nam Bộ sẽ

Tìm hiểu giá trị văn hoá – lịch sử Đồng Nai
luôn dành những tình yêu chân thành nhất, mãnh liệt nhất, những sự biết ơn,
quý trọng to lớn nhất cho họ, cho thành cổ Biên Hoà.

 Kính chào anh con người đẹp nhất
 Lịch sử hôn anh chàng chân đất
 Sống hiên ngang bất khuất ở trên đời
 Như Thạch Sanh của thế kỉ hai mươi

 (TỐ HỮU)

 Rễ cây ăn vào thành, như những ngôi đền Ăng-ko

 Tuy nhiên, bên cạnh những cảm xúc tự hào, biết ơn, trân trọng ấy, tôi luôn cảm thấy xót xa, đau nhói và đượm buồn. Buồn trước thực trạng, đó là sự hoang tàn, xuống cấp, bị xâm chiếm của khu di tích lịch sử - văn hoá độc đáo này. Các bức tường hầu như đã bị nứt và bong tróc, nhiều chỗ bị ẩm mốc. Rễ cây cổ thụ đã ăn xuyên qua tường làm nứt tường. Nhiều chỗ trên tường nhà cổ bị rễ ăn xuyên qua làm nứt mạch xây, tách vữa trát. Sàn gạch bị bong tróc, có nơi sàn bị thủng. Còn giàn mái cũng như các cửa trên mái lấy gió, ống khói hầu như đã hư hỏng nặng, dẫn đến tình trạng thấm dột trầm trọng. Các cửa tầng áp mái đã mất cánh tạo chỗ cho rơi, chim, chuột..... sinh sống. Giàn mái cũng

như các cửa trên mái lấy gió, ống khói hầu như đã hư hỏng nặng. Riêng hệ thống phòng thủ nhiều đoạn tường thành cũ đã bị sập đổ...Ngoài ra, cổng thành đã mất. Khuôn viên của khu di tích Thành Kèn đang bị người dân chiếm dụng để trông giữ xe, tập kết vận liệu xây dựng, mở quán cà phê. Các hệ thống cống ngầm phía dưới có thể bị vùi lấp. Tại sao lại đau thương đến vậy? Phải chăng chúng ta đã quá thờ ơ, lãng quên? Một công trình với biết bao công sức, trải qua bao nhiêu biến cố mà có thể tồn tại được đến nay, có thể coi đó là một điều may mắn. Nhưng điều may mắn ấy liệu có thể tiếp tục tồn tại khi những điều trên vẫn còn diễn ra? Thời gian là một liều thuốc độc sẽ bào mòn tất cả, không có gì là hỮu hạn, con người còn có thể chết huống chi là một ngôi nhà. Có những cái mất đi còn có thể lấy lại được nhưng một ngôi thành cổ khi đã sập thì liệu có tái tạo được? Câu hỏi ấy cứ miên man trong lòng tôi và đan xen vào đó là sự đau xót, tiếc thương khôn cùng. Là một công dân của vùng đất tươi đẹp này, thiết nghĩ cá nhân tôi cũng cần phải đóng góp một phần nhỏ nào đó trong việc tôn tạo, giữ gìn giá trị quý báu này.

4. Kiến nghị

Tuy nhiên, cần phải làm gì đây? Đó là một câu hỏi lớn, khó có câu trả lời và chắc hẳn các nhà chức trách cũng đang đau đầu về vấn đề này. Bởi vì để có thể bảo vệ, giữ gìn một di tích nguyên trạng như thời xưa là một điều rất khó. Với một vài ý kiến chủ quan, hạn hẹp tôi xin mạo muội nêu ra như sau:

Thứ nhất, điều tất nhiên và thiết yếu phải làm nhất bây giờ chính là trùng tu, sửa chữa, dọn dẹp lại cho khang trang, mới mẻ, mang vẻ đẹp của thời đại xưa. Đây không phải là một điều dễ thực hiện vì tất nhiên nguồn ngân sách có chút hạn hẹp. Tuy vậy, không thể vì lí do đó mà ngưng trệ mọi việc. Chúng ta có thể tuyên truyền, mở các cuộc mít - tinh kêu gọi sự ủng hộ, giúp đỡ từ nhân dân cũng như các doanh nghiệp lớn. Từ nguồn trợ giúp này cùng nguồn kinh phí của các nhà chức năng sẽ giúp cho thành cổ có thể đứng vững theo thời gian.

Thứ hai, chúng tôi đề nghị giữ nguyên hiện trạng của di tích trong hồ sơ khoanh vùng bảo vệ. Khi xã hội phát triển bao giờ cũng có những vấn đề nảy

Tìm hiểu giá trị văn hoá – lịch sử Đồng Nai sinh giữa công việc bảo vệ di sản và phát triển mà quan trọng là phát triển đô thị, khi nguồn đất là yếu tố cần thiết. Giá trị di sản là vô cùng quan trọng nhưng không phải vì thế mà nó cản trở cho sự phát triển; song cũng không phải phát triển bằng mọi giá mà chúng ta phá bỏ giá trị di sản. Những thiệt hại về kinh tế chúng ta có thể khắc phục được dù có mất nhiều thời gian nhưng giá trị di sản thì không thể.

Thứ ba, chúng ta cũng có thể giữ gìn và phát triển khu thành cổ thành một khu bảo tàng với nhiều hiện vật lịch sử. Vì bản chất của thành kèn là nơi chiếm đóng của Pháp lại gắn liền với những sự kiện quan trọng của Đông Nam bộ. Nếu điều này được thực hiện thì tôi nghĩ bảo tàng này sẽ có giá trị và ý nghĩa nhiều hơn. Đây sẽ là nơi bảo tồn và lưu giữ những giá trị văn hoá tốt đẹp, những chứng vật quan trọng. Đồng thời, cũng mang lại một nguồn kinh tế cho địa phương, có thể sẽ là nguồn kinh phí cho những cuộc trùng tu sau này.

Thứ tư, cần có người dọn dẹp vệ sinh để tạo cảnh quang sạch sẽ, khang trang cho khu di tích. Vì như chúng ta đã biết, xung quanh thành mọc rất nhiều cây xanh nên có rất nhiều lá cây rụng, khô và lác đác một vài mẫu rác đã làm mất đi vẻ duyên dáng vốn có của di tích.

Rêu phong và rác xung quanh thành

Thứ năm, thiết nghĩ khu di tích này cũng cần nghiên cứu kĩ càng hơn những giá trị lịch sử - văn hoá. Có rất ít tư liệu nói về thành cổ Biên Hoà. Bên cạnh đó nên có hướng dẫn viên để có thể giới thiệu, trình bày rõ nét những hiểu biết về khu thành khi có khách đến tham quan.

Thứ sáu, ngăn chặn sự xâm chiếm, lạm dụng đất đai để làm chỗ để xe, vật dụng xây dựng, mở quán cà phê của người dân. Như vậy, làm mất đi vẻ trang nghiêm, tính lịch sử của thành cổ.

Và cuối cùng là sự quan tâm nhiều hơn trong việc công bố, quảng cáo, tuyên truyền về sự tồn tại của di tích này. Chúng ta cần tạo mọi điều kiện cho mọi người, đặc biệt là các bạn học sinh, biết đến những giá trị tốt đẹp của thành cổ để có thể tự hào, trân trọng, quý mến và hiểu kĩ hơn về vùng đất mà mình sinh sống – Đồng Nai.

Trên đây là một số ý kiến hạn hẹp của tôi. Những mong ban giám khảo cân nhắc. Và tôi cũng như tất cả người dân Biên Hoà sẽ rất vui nếu khu thành cổ được quan tâm, chăm sóc nhiều hơn. Một lần nữa xin cảm ơn vì đã đọc bài viết của tôi.

Các di tích lịch sử tại thành phố Biên Hòa – Đồng Nai làm tôi rất đỗi tự hào. Qua những di tích tôi hiểu thêm về lịch sử địa phương cũng như lịch sử dân tộc. Để từ đó, bản thân tôi phải ra sức học tập, rèn luyện sau này có thể đóng góp một phần sức lực cho đất nước. Trong dịp hè này, tôi cùng các bạn sẽ đi thăm quan hết những di tích còn lại của Đồng Nai. Bên cạnh niềm vui, niềm tự hào, tôi cũng cảm thấy buồn cho thế hệ bạn trẻ bây giờ đang sống trong một cuộc sống hòa bình mà ông cha ta đã đấu tranh đổ bao nhiêu xương máu để có được, đã không có ý thức tìm tòi khám phá giá trị lịch sử Đồng Nai cũng như ý thức bảo vệ di tích rất kém. Đối với tôi, thành phố Biên Hòa – Đồng Nai là quê hương thứ hai, là chỗ dựa vững chắc, là niềm tự hào sáng mãi trong tim!

III KHÁI QUÁT VỀ THÀNH CỔ BIÊN HOÀ

“Thành Biên Hoà là một di sản hiếm có, mang nhiều ý nghĩa lịch sử - văn hoá – quốc phòng của dân tộc” (nhà nghiên cứu Nguyễn Đình đầu); “Thành Biên Hoà là một chứng tích lịch sử quan trọng về nhiều mặt, chưa từng được nghiên cứu, thám sát kỹ càng. Riêng về ngôi thành và những người liên quan có thể viết thành một cuốn sách đồ sộ” (Nhà nghiên cứu Nguyễn Yên Tri); “Thành Biên Hoà là một di tích lịch sử, văn hoá quan trọng, độc đáo, một thành trì văn hoá có ý nghĩa giáo dục truyền thống và phát huy các giá trị di sản văn hoá..” (PGS.TS Nguyễn Phan Quang). Từ những nhận định trên đây của một số nhà nghiên cứu có tiếng đã cho thấy tầm quan trọng của di tích lịch sử - văn hoá thành cổ Biên Hoà. Là một con dân của vùng đất trù phú này tôi cảm thấy rất tự hào, sung sướng, trân trọng, biết ơn và xót xa trước sự tồn tại, hiện trạng của nó. Rất mong quý ban tổ chức, ban giám khảo có thể cân nhắc và trùng tu lại một di tích cổ kính như thế này. Tôi tin rằng, sự tồn tại của nó sẽ làm giàu có, phong phú thêm “ngân hàng” văn hoá, truyền thống, di tích của tỉnh Đồng Nai nói riêng, Việt Nam nói chung./.

IV. TÀI LIỆU THAM KHẢO

1.Google.com.vn: Wikipedia

2.Lương Văn Lưu. Biên Hoà sử lược toàn biên. Tập 1. 1972

3. Quốc sử quán triều Nguyễn, đại nam liệt truyện. Viện sử học Việt Nam. Nhà xuất bản Thuận Hoá, 2005

4. Phát hiện mới về thành cổ Biên Hoà. Báo Sài Gòn giải phóng online. Thứ tư 28.03.2012

5. Xót xa Thành Cổ Biên Hoà. Báo pháp luật Việt Nam. 16.08.2010

6. Quốc sử quán triều Nguyễn. Đại Nam Nhất Thống Chí. Phần tỉnh Biên Hoà. Lục tỉnh Nam Kỳ